

BIBLIOGRAFIE VAN DE GESCHIEDENIS VAN GENT 1982 - 1983 *

door

René DE HERDT

*Stadsarchief Gent ;
Museum voor Industriële Archeologie en Textiel*

Inventarissen, bibliografieën, regestenlijsten

1. DE HERDT R., *Bibliografie van de geschiedenis van Gent 1981-1982*, in *HMGOG*, XXXVI, (1982), p. 239-291.

Vervolg van de jaarlijkse bibliografie van de geschiedenis van Gent die sinds 1973 in de *HMGOG* verschijnt.

2. GEVAERT M., *Regesten op de Jaarregisters van de Keure. Schepenzaar 1406-1407*. (*Stad Gent. Inventaris gepubliceerd door het Stadsarchief*), Gent, 1983, 276 blz.

Met index van persoonsnamen, plaatsnamen.

3. PAIRON E., *Regesten op de Jaarregisters van de Keure. Schepenzaar 1403-1404*. (*Stad Gent. Inventarissen en Indices gepubliceerd door het Stadsarchief*), Gent, 1983, 309 blz.

De regesten zijn chronologisch gerangschikt. Met index van persoonsnamen, straten en andere plaatsaanduidingen, huizen, instellingen, toponiemen.

4. STEEGHERS W., *Staten van Goederen en Indices op de Registers van Gedele. Schepenzaar 1509-1510*. (*Stad Gent. Inventarissen en Indices gepubliceerd door het Stadsarchief*), Gent, 1983, 158 blz.

Met index op de plaatsnamen, op straatnamen en andere plaatsaanduidingen te Gent, huizen, gebouwen en instellingen.

* Gebruikte afkorting: *HMGOG* = *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudbeidekunde te Gent*.

Uit vulgariserende werken en artikels werd slechts een keuze gemaakt. Een aantal niet opgenomen artikels en mededelingen kan men vinden in tijdschriften over heemkunde, toerisme, enz. Het opstellen van een volledige bibliografie vraagt heel wat opzoekingswerk. U kan het werk van de auteur vergemakkelijken door uw boek of een overdruk van uw artikel te sturen naar het Stadsarchief, Abrahamstraat 13, 9000 Gent. Het toegestuurd exemplaar zal ingeschreven worden in de bibliotheek van het Stadsarchief.

5. VANNIEUWENHUYSE J., *Inventaris van het Fonds Morel de Boucle-Saint-Denis. (Stad Gent. Inventaris gepubliceerd door het Stadsarchief)*, Gent, 1983, 101 blz.

De heren van Sint-Denijs-Boekel bezaten een vrij uitgebreid grond- en tiendbezit in Oost- en West-Vlaanderen. De inleiding van deze inventaris omvat een genealogische schets van de belangrijke personen en een verwantschapstafel van de belangrijkste families.

De inventaris zelf omvat, na een deel algemeenheden, documenten betreffende de families Borluut, François van Melle, Jan Bernard Morel en aanverwante families, alsook documenten betreffende goederenbezit in België, Frankrijk en Nederland.

Met index van persoons- en plaatsnamen.

6. *Vergelijkings Tafelen van Oude Plaetselijke in Metrieke en Metrieke in Oude Plaetselijke Landmaeten van Oostvlaenderen. Gent. Drukkerij van Ad. van der Meersch, opvolger van J. Begyn, aen de Appelbrug, in Marka. Notulenblad van de Heemkundige Kring Marka van Maria-kerke*, nr. 67, (1983), p. 4-15.

Heruitgave in offsetdruk.

Archeologie

7. DESMET G. en P. RAVESCHOT, *Laat-middeleeuwse vondsten uit de Oudburg*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, (1983), nr. 2, p. 8-16.

In de tuin van het huis Oudburg 19 te Gent deed de Heemkundige Vereniging De Gonde uit Melle een steekproef. Het gevonden materiaal bestaat hoofdzakelijk uit vaatwerk dat in de keuken gebruikt werd. Opmerkelijk is de afwezigheid van glas. Geïllustreerd. Met kritisch apparaat.

8. DESPRIET Ph., *Romeinse wegen in Zuid-West-Vlaanderen. Enkele kritische beschouwingen*, in *De Leiegouw*, jg. XXV, (1983), afl. 1, p. 59-77.

Met bespreking van de wegen Atrecht-Rijsel-Kortrijk-Gent en Doornik-Gent. Geïllustreerd.

9. JOOS S. en J. VANMOERKERKE, *Stenen hangertje uit Afsnee*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, nr. 1, p. 2-4.

S. Joos onderzoekt sinds enkele jaren systematisch de gemeente Afsnee. De artefacten die het veelvuldigst voorkomen kunnen in het Neolithicum of de Bronstijd gesitueerd worden. Recente veldprospecties leverden een balkvormig stenen hangertje en enkele vuurstenen artefacten op. Het hangertje kan zowel als oor- of als borsthanger gefunctioneerd hebben. Geïllustreerd. Met kritisch apparaat.

10. LALEMAN M.C., RAVESCHOT P. en R. VAN DE WALLE, *Archeologisch onderzoek aan de Poel*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, (1983), nr. 3, p. 2-12.

Schriftelijke neerslag van een beperkt systematisch archeologisch onderzoek in de binnentuin van de woning Poel 25. Er werd geen ouder materiaal gevonden dan de 12de eeuw. In de loop van de 13de en 14de eeuw werd het terrein meermaals opgehoogd om in de 19de eeuw het huidig peil te bereiken.

Bij wegenwerken aan de Poel werden ook enkele muurresten van de Torrepoort gevonden. Geïllustreerd. Met kritisch apparaat.

11. *Vondstmeldingen*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, (1983), nr. 1, p. 47-54.

Bespreking van : winkelpui uit 1899 van de Brusselse Art Nouveau architect Paul Hankar (1859-1901), Brabantdam 68 ; Andennescherfje in donkere humeuze laag op de Graslei ; aardewerk (IJzertijd - Gallo-Romeins) en ceramiek in John Kennedylaan ; abdijbakkerij op de Kantienberg, Sint-Pietersabdij ; middeleeuwse humeuze laag op het Koophandelsplein ; middeleeuwse vondsten, schoentje en aardewerk in de Oudburg 19 ; Art Nouveau in het „Café des Arts”, Schouwburgstraat 4 ; Delftse tegels, voorstellend zeewezens in de Sint-Widostraat 8 ; benen schaats en scherven (11de - 13de eeuw) in de Veldstraat ; bouwkundige fragmenten in kalkzandsteen met typische (laat-)gotische profilering in Walpoortstraat 4 ; vuurstenen artefacten uit Neolithicum (4000 - 2000 v. Chr.) te Drongen-Baarle ; vuurstenen artefacten te Drongen, Deinzesteenweg ; 18de-eeuwse interieurelementen en wandschilderingen (o.m. bloemstuk met vaas) in pastorie Sint-Gerulphus, Oude Abdijstraat 54 te Drongen ; circulaire structuur en grachten te Evergem-Ralingen (Bronstijd) ; koperen duit of oord geslagen onder het bewind van de aarts-hertogen Albrecht en Isabella (1598-1621) te Evergem, Vierlinden 43. Geïllustreerd.

12. *Vondstmeldingen*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, (1983), nr. 2, p. 36-47.

Korte bespreking van vondstmeldingen : middeleeuws huis in de Justus de Harduwijnlaan 49 ; het Jan Frans Willemsmonument (Sint-Baafsplein) en de bouwmeester Paul Hankar ; Delftse tegels in huis Sint-Widostraat 8 ; onderzoek van de voormalige verffabriek Lippens (Tempelhof) ; de loop van de Plotersgracht (Trommelstraat, Karmelietenklooster) ; ingebouwde hoektoren („loove”) uit de 16de eeuw (1569?), Tussen 't Pas 1 ; 17de-eeuwse vleugel in het voormalig Jezuïetenklooster (Universiteitsstraat 8) ; een „steen” aan de Vlasmarkt 13-14 ; nissen met sporen van beschildering in de voutekamer (15de-16de eeuw) van Wellinckstraat 103 ; artefacten uit zowat alle periodes vanaf het Mesolithicum tot heden in het „Heilig Huizeken”, Drongen, Deinzesteenweg ; circulaire structuur (schimmelring?) in een weide te Evergem, Draailing ; circulaire structuur uit de Metaaltijden te Evergem, Ralingen. Geïllustreerd.

13. *Vondstmeldingen*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, (1983), nr. 3, p. 32-39.

Meldingen van : proefopgraving op het terrein waar tussen 1327 en 1796 het refugiehuis van de premonstratenzerabdij van Drongen gevestigd was ; rechthoekige opening in de westmuur van het Belfort (Emile Braunplein) wijst op een onderste verdieping ; schouwen in Lodewijk XVI-stijl in Geldmunt 24 ; scherven uit 11de of 12de eeuw bij wegenwerken (Hoogpoort) ; restanten van het Spanjaardkasteel (Kasteellaan) ; rioleringaanleg uit 1898-1899 (Pekelharing - Oude Houtlei) ; beschrijving van het zogenaamde keukengebouw in het 's Gravensteen ; houtskool, verbrande leemklompen en 15de eeuwse scherven in de Wellingstraat 103 ; schervenmateriaal uit 13de en 14de eeuw in de Wilderoosstraat 13 ; informatie over de 12de-eeuwse stadsomwalling (Zandpoortstraat 45) ; de bedreiging van de archeologische site het „Heilig Huizeken” (Drongen, Deinzesteenweg) ; aardewerk uit late middeleeuwen aan het Liefken (Wondelgem, Koestraat) ; bronzen zegelstempel met vermelding van S. LAUWEREINS - VAN BECELARE te Doornzele (Evergem). Geïllustreerd.

Middeleeuwen

14. BOONE M., *Gentse financiële belangen te Biervliet 1382-1384. Naar aanleiding van een konfiskatiedossier*, in *Appeltjes van het Meetjesland*, jg. XXXIII, (1982), p. 251-267.

Biervliet was een stadje dat door zoutwinning, de stapel van vreemde biersoorten en van de kaakharing een meer dan louter lokale betekenis had. De lijst van de door graaf Lodewijk van Male geconfiskeerde renten te Biervliet uit 1382-1384, is van groot belang, o.m. omdat er tal van gegevens uit af te leiden zijn met betrekking tot de politieke en voornamelijk sociale aspecten van de grote Gentse opstand tegen Lodewijk van Male.

De lijst bevat zo'n 88 geconfiskeerde Gentse rentebezitters. Verder blijkt dat de enkel aan Gent te betalen lijfrenten jaarlijks $\frac{1}{4}$ de tot $\frac{1}{3}$ de van het stedelijk budget van Biervliet opsloopten. Tekstuitgave in bijlage. Met voetnoten.

15. DE BUCK A., *Het stapelrecht*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12 (1983), nr. 3, p. 145-148.

Aanvullende vulgariserende nota bij het artikel P. DECALUWE, *De tol op het graan te Gent*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 1983, nr. 1, p. 49.

16. DE BUCK A., *De negenendertig te Gent*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, aug. 1983, 15 blz. Geïllustreerd.

17. DE HERDT R., *Te schande op de Vismarkt*, (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, 1983, 10 blz.

Leidraad bij een stadswandeling over de vroegere Vismarkt. Vooral de vroegere rechtspraak, het Pelorijn, de Stok en de Vier Pilaren komen ter sprake.

18. CARSON P., *Kateline de Coster*, in *Spiegel Historiae*, jg. 18, (1983), nr. 1, p. 2-9.

De auteur schetst een kort, maar boeiend beeld over de tweede vrouw van Jacob van Artevelde, Kateline. Het tweede huwelijk van Jacob wordt gedateerd 1322-1323. Vanaf 1338 heeft Kateline samen met Jacob, een belangrijke rol gespeeld binnen de door haar echtgenoot in Vlaanderen gevoerde politiek. O.m. ging ze verscheidene malen in Engeland en Frankrijk onderhandelen over financiële aangelegenheden. Na de dood van Jacob van Artevelde zal ze in 1349 hertrouwen met Sohier de Baronaige. Ze overleed in 1360. Rijk geïllustreerd.

19. VAN ACKER K.G., *Jacob Donche, raadsheer bij de Raad van Vlaanderen, baljuw van Dendermonde. ° Veurne 1432, † Dendermonde 1492*, in *HMGOG*, dl. XXXVI, (1982), p. 91-102.

De opstand van de stad Gent tegen Filips de Goede, welke zou eindigen met de nederlaag van de opstandelingen te Gavere in 1453, begon o.m. met de verbanning en de ontzetting uit hun ambt van diegenen die de zijde van de hertog gekozen hadden. Ook Jacob Donche werd ontheven van zijn functie van secretaris van de schepenen van gedele en in 1451 verbannen.

Na de nederlaag van Gent echter werd hij in 1454 door Filips de Goede als kiezer van de Gentsche schepensbank aangesteld. Vanaf 1463 trad hij op als commissaris bij de Raad van Vlaanderen, waar hij in 1473 raadsheer zou worden. Huwde ca. 1479 met Filippa Utenhove. Jacob Donche was een typisch vertegenwoordiger van de Bourgondische ambtenaar die in dienst van de hertog steeds hoger wist op te klimmen. Als vertegenwoordiger van de hertogin en van de hertog werd hij o.m. naar het Engelse hof gezonden. Met kritisch apparaat.

20. VAN ELSLANDE R., *De Van Eycks te Gent*, in *Ghendische Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 3, p. 151-165.

De auteur onderzoekt uitvoerig de aanwezigheid van de namen Hubert, Jan en Margaretha Van Eyck in literatuur en archiefdocumenten en poogt meer klaarheid te scheppen in de biografie van de schilders van het Lam Gods. Met kritisch apparaat. Geïllustreerd. Zie ook nr. 90 van deze bibliografie.

21. WYFFELS C., *Een nieuw boek, in het Engels, over Jacob van Artevelde*, in *HMGOG*, dl. XXXVI, (1982), p. 81-90.

Ongewijzigde tekst van de toespraak gehouden op 20 januari 1981 in de Sint-Pietersabdij te Gent n.a.v. de presentatie van het boek van Patricia Carson, *James van Artevelde. The Man from Ghent*, 1980. De auteur situeert de sociaal-ekonomische en politieke context van het beleid van Jacob van Artevelde en geeft een korte levensschets. Gelijktijdige kroniekschrijvers hebben Van Artevelde meestal ongunstig beoordeeld. Ook Froissart schilderde hem eerder negatief af.

Moderne Tijden

22. DE CLERCQ R., *De volkstelling van 1709 in de Oudburg te Gent (vervolg)*, in *De Oost-Oudburg. Jaarboek*, XIX, (1982), p. 3-48.

Vervolg van een artikel dat onder dezelfde titel verscheen in *De Oost-Oudburg. Jaarboek XVIII*, (1982), p. 3-51.

In dit vervolg wordt de volkstelling in de parochies van de Oost-Oudburg nagegaan. Het betreft: de individuele lijsten voor Destelbergen (omvattende Beerveelde); voor Desteldonk; voor Heusden; voor Lochristi; voor Mendonk; voor Oostakker (St.-Amandsberg inbegrepen); voor Meulestede; voor Zaffelare; voor Zeveneken. Het artikel wordt afgesloten met een klapper op de familienamen.

23. DE SMET E., *De familie Della Faille d'Assenede als heren van het Ambacht (17de - 18de eeuw)*, in *Wachtebeke, Jaarboek 1979-1980*, (13-14), p. 3-46.

Verscheidene Della Failles betrokken belangrijke functies in Gent, o.m. in de stadsmagistratuur. Geïllustreerd. Met bijlagen en genealogisch overzicht.

24. HUYS J., *Isabella van Oostenrijk*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, nov. 1983, 12 blz.

Korte biografische nota, waarbij ook de band met Gent wordt belicht.

25. KLUYSKENS P., *Hembyse, een beruchte Gentenaar*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 5, p. 240-248.

De aandacht van de auteur gaat vooral naar de laatste maanden van de calvinistische dictator Jan van Hembyse (° 1517 - † 1584), die op 3 december 1583 huwde met Anna van Huerne en slechts enkele maanden later, in augustus 1584 op het Veerleplein vóór het 's Gravensteen werd onthoofd. Geïllustreerd.

26. LENDERS P., *Fiscale octrooien en pachten te Gent na 1750. (Deel I)*, in *HMGOG*, dl. XXXVI, (1983), p. 179-225.

In de tweede helft van de 18de eeuw werden de centrale regeeringsinstanties zich sterker bewust van hun rol bij de vergunningen voor het heffen van belastingen in steden en op het platteland alsook van hun tussenkomst in de inning van de accijnzen. Dit bracht dan weer een activering mee van de rol van de ondergeschikte besturen die zich meer met het openbare leven gingen mengen. In deze bijdrage onderzoekt de auteur de fiscale octrooien en de fiscaliteitspachten te Gent als gevalstudie. Met kritisch apparaat.

27. STEEGHERS W., *Gelegenheidsvondst: Maldegemnaren die Gents poorter werden*, in *Appeltjes van het Meetjesland*, nr. 33, (1982), p. 159-160.

Betreffende de periode 1687-1699.

Hedendaagse tijd

28. BALTHAZAR H., F. UYTTERHAEGEN en G. VANSCHOENBEEK, *Arbeiders, studenten, één front? Een bericht over een oefening in Mondelinge Geschiedenis*, in R. DE HERDT (ed.), *Handelingen van het tweede colloquium in Vlaanderen over Mondelinge Geschiedenis. Stad Gent. Dienst van Culturele Zaken. Museum voor Industriële Archeologie en Textiel*, Gent, 1983, p. 43-60.

Bespreking van een mondeling geschiedenis-project uitgevoerd door de studenten van het Seminarie Nieuwste Geschiedenis.

29. CAPITEYN A., J. DECAVELE, C. VAN COILE en H. VANDERLINDEN, *Gentse torens achter rook van schoorstenen - Gent in de periode 1860 - 1895. Catalogus. (Dienst voor Culturele Zaken)*, Gent, 1983, 180 blz.

Deze catalogus kan als een vervolg worden beschouwd op de catalogus *Een vreemde eend in de Belgische bijt. Gent in de periode 1830 - 1860*, (Gent, 1980). In de jaren 1860 - 1895 drukten urbanisatie, industrialisatie en sociale beweging een stempel op de stad die tot vandaag toe herkenbaar blijft. Ook de politieke evolutie, o.m. de liberaal-katholieke confrontatie en de rol van de Vlaamse Beweging worden uitvoerig belicht.

Rijk geïllustreerd.

30. DE HERDT R., *Mondelinge geschiedenis. Wetenschappelijke discipline en educatief werkinstrument*, in R. DE HERDT (ed.), *Handelingen van het tweede colloquium in Vlaanderen over Mondelinge Geschiedenis. Stad Gent. Dienst voor Culturele Zaken. Museum voor Industriële Archeologie en Textiel*, Gent, 1983, p. 3-9.

Met voorbeelden van het educatief werken van het Gentse Museum voor Industriële Archeologie en Textiel met mondelinge geschiedenis.

31. REYNEBEAU M., *Literatuur, pers en politiek, een relatie. (Gent 1848 - 1869)*, in *HMGOG*, dl. XXXVI, (1983), p. 227-237.

In het midden van de 19de eeuw was de relatie literatuur, pers en politiek veel nauwer dan dit nu het geval is. Het tijdvak 1848 - 1849 is volgens de auteur een relevante periode om deze verhouding na te gaan. Vooral de rol van de pers als medium van literatuur en politiek blijkt zeer belangrijk te zijn. Met kritisch apparaat.

Gebouwen, monumenten, stadsbeeld

32. BAILLIEUL B., *Een historische kijk op de Vrijdagmarkt*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, (1983), nr. 3, p. 13-21.

Bouwkundige en historische bespreking van een huis met laat-gotische versiering op het Grootkanonplein, van het huis „De Buck”, Vrijdagmarkt 1 en van het huis „De Gaublonne”, Vrijdagmarkt 2. Geïllustreerd. Met voetnoten.

33. BAILLIEUL B. en M. DAEM, *Het Hotel d'Hane-Steenhuysse te Gent*, in *Toerisme in Oost-Vlaanderen*, jg. 32, (1983), nr. 2, p. 34-45.

Het Hotel d'Hane-Steenhuysse werd gebouwd in de 18de eeuw (de voorgevel ca. 1767) op een plaats waar in de middeleeuwen enkele „stenen” stonden, o.m. „t Keketrijs”. De architect was vermoedelijk David 't Kindt (1699 - 1770). De Louis XVI-achtergevel werd drie jaar na de voorgevel opgetrokken, maar is in een veel progressiever stijl. Het Hotel d'Hane-Steenhuysse zou beroemd worden door het verblijf gedurende honderd dagen van Lodewijk XVIII. De auteurs bespreken uitvoerig de interieurinrichting van de vestibule, het rood salon, het groen salon, het salon der vier seizoenen, de balzaal, het koningssalon, vestibule op de verdieping en de binnentuin. Geïllustreerd.

34. BALDEWIJNS J. en M.C. LALEMAN, *De stadswalling aan de Brugse Poort*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, nr. 1, p. 6-27.

Het bouwen van collectoren voor waterafvloeiing in de wijk Prinsenhof, Rabot en Brugse Poort op twee tot zeven meter beneden het bestaande straatniveau en een aantal waarnemingen in de wijk Brugse Poort vormden de aanleiding tot dit artikel waarin een reeks elementen worden samengebracht die betrekking hebben op de westelijke stadsversterking uit de late middeleeuwen. Tevens wordt ingegaan op de historiek van de Brugse Poort, de Sint-Elisabethgracht, de Begijnhoftoren. Het artikel bevat ook een bespreking van de gevonden grafstenen. Met bibliografie. Geïllustreerd.

35. BRAL G.J., „Het Wrak” - *Predikberlei 3 - Gent. Bedenkingen rond een gevelbepleistering*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, (1983), nr. 3, p. 22-31.

Bij de restauratie van de gevelbepleistering van dit huis (ca. 1794), dat, gezien de staat waarin de gevel zich bevond, „het wrak” werd genoemd, kon de helft van het totaal aan pleisterwerk behouden blijven. Op deze gevelbepleistering, op de gevelbeschildering, op retouche en reconstructie wordt uitvoerig ingegaan.

36. CAPITEYN A., *Gentse kerkhoven, meer dan grauwe steengroeven*, in *Toerisme in Oost-Vlaanderen*, jg. 32, (1983), nr. 4, p. 98-103.

De zeventien openbare begraafplaatsen die Gent sinds de fusie telt, vertonen stuk voor stuk eigen facetten van de 19de-eeuwse funeraire tradities. Ingevolge de decreten van Jozef II werden in Gent in 1784 drie nieuwe begraafplaatsen buiten de stadspoorten aangelegd. Deze drie kerkhoven lagen respectievelijk buiten de Dam-poort, buiten de Brugse Poort en buiten de Heuvelpoort. De Westerbegraafplaats werd ontworpen door Adolphe Pauli en opengesteld in 1873. Het Campo Santo te Sint-Amandsberg kwam tot stand kort na de bouw van de neogotische parochiekerk in 1847. De graven van heel wat kunstenaars en Vlaamse voormannen als Jan-Frans Willems, Karel Ledeganck, Prudens Van Duyse en Ferdinand Snellaert bevinden zich hier. Geïllustreerd.

37. COORNAERT M., *De Molens van de heerlijkheid Walem in Wortegem*, in „*De Gaverstreke*”, Jaarboek 10, (1982), p. 71-88.

De watermolen te Walem behoorde (zeker vanaf 1506) toe aan de Gentse St.-Pietersabdij en wordt reeds vermeld in 966. De molen werd gebruikt voor het malen van graan en het slaan van olie. De (vroegere) molenvijver is heden bebost; de watermolen is verdwenen; het molenhuis is nog aanwezig. In Walem lag ook een molenwal waarop in 1413 door de abt der St.-Pietersabdij uit Gent een nieuwe windmolen werd geplaatst. Deze molenwal kan nog steeds gesitueerd worden. Op die plaats staat nu de romp van de „Stenen Molen”, ook „Boonzakmolen” genoemd. Geïllustreerd.

38. DE HERDT R., *De bouwgeschiedenis van het Groot Vleeshuis*. (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, 1983, 12 blz.

Het Groot Vleeshuis werd opgericht in de periode 1407 - 1419. Tot 1884 was het Groot Vleeshuis het belangrijkste verkoopcentrum van vlees te Gent. Geïllustreerde brochure.

39. DE HERDT R., *Het Koornstapelhuis*, (uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, 1983, 15 blz.

De geschiedenis van het Romaanse Koornstapelhuis op de Graslei te Gent. Geïllustreerde brochure.

40. DENEWET L., *Geschiedenis, techniek en terminologie van de poldermolens in België. De Hoosmolen, een merkwaardige poldermolen in de Bourgoyenmeersen te Drongen*, in *Molenecho's*, jg. 12, (1984), nr. 1, 124 blz.

Na een inleidende geschiedenis van de poldermolens en andere wateropvoerwerktuigen in België, wordt de Hoosmolen („hozen” of opscheppen van water) uitvoerig besproken. Komen aan bod: historiek, beheer en uitbating, structuur, kostprijs en terminologie van de molenonderdelen; het stoom- en elektrisch gemaal en de nog aanwezige Phoenix-centrifugaalpomp uit 1897. Deze interessante monografie eindigt met een literaire noot van Johan Daisne: „Afscheid van een molen”. In een addendum wordt een tekst van pastoor Van den Broecke (1898-1980) gepubliceerd over de *Bourgoysche Wateringe*.

Met bibliografie, register op persoonsnamen, zaaknamen en plaatsnamen. Rijk geïllustreerd. Het woordglossarium omvat niet minder dan 600 molentermen.

41. DEROM S., *Het „Steen van Erpe”*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, (1983), nr. 2, p. 2-7.

De bouwgeschiedenis van de middeleeuwse „stenen”, d.i. burgerwoningen opgetrokken in Doornikse kalksteen, kan niet losgedacht worden van de historische, politieke en economische groei van de stad Gent. Op de plaats van het hoekhuis van de Gouvernemensstraat en de Borreputsteeg stond het 'steen van Erpe'. Het gebouw werd genoemd naar de familie die in de 15de eeuw eigenaar was van het huis. Slechts enkele muurresten van het steen bleven bewaard. Geïllustreerd. Met kritisch apparaat.

42. *De Hoofdwacht op de Kouter*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 12, (1983), p. 166-169.

Vertaling van een fiche, gepubliceerd in de *Inventaire Archéologique*, nr. 50 door P. Claeys in 1897.

De Hoofdwacht diende als onderkomen voor de keizerlijke troepen en werd gebouwd in 1738 door architect Bernard de Wilde. Geïllustreerd.

43. *Het Toreken*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 12, (1983), nr. 2, p. 105-109.

Reeds in 1360 was er het Lammerwerkershuis gevestigd. Omstreeks 1450 zou volgens dit artikel een stenen constructie een houten ge-

bouw hebben vervangen. Het spitstorentje werd eerst gebouwd in 1483. Geïllustreerd.

44. *Het kasteeltje van Emmaüs. (Inventaire archéologique. Fiche nr. 262)*, in *Ghendische Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 5, p. 277-281.

Kunsthistorische nota over het *Casteelken van Emmaüs* of het *Hof van Waesberghe* (XVIe eeuw). Geïllustreerd.

45. HUYSS J., *Het Gentse stadhuis in een notedop*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, (okt. 1983), 6 blz.

Vulgariserende tekst.

46. *Lodewijk XV-huis. (Inventaire Archéologique - Fiche nr. 95)*, in *Ghendische Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 2, p. 88-90.

Kunsthistorische fiche over het huis met Lodewijk XV-gevel, Hoogpoort nr. 65, dat in of kort na 1751 werd opgericht voor Jean-Jacques Serlippens, procureur van de Kamer en van de Vierschaere van de Keure.

47. STROOBANTS A., *Enkele gegevens over de bouwgeschiedenis van het kasteel van Poeke en over de plaatselijke zijdeteelt in de 18de eeuw*, in *Appeltjes van het Meetjesland*, XXXIII, 1982, p. 1-27.

De heerlijkheid van Poeke bestond reeds in de 12de eeuw. Het kasteel werd verscheidene malen door de Gentenaars gebruikt in hun strijd tegen de graven van Vlaanderen. Tussen 1743 en 1752 werd het grondig verbouwd. De werken werden meestal uitgevoerd door Gentse ambachtshui, veelal met name gekend. Rond 1875 werd het nogmaals grondig verbouwd, zodat van het 18de-eeuwse kasteel nog weinig zichtbaar is overgebleven. De baron van Poeke had ook te Gent een belangrijke herenwoning op de Kouter, nl. het Groot en het Klein Hotel van Nieuwpoort.

48. VAN DOORNE G., *Waepen van Zeelant te Gent. Waepen van Zeeland à Gand*, in *Maisons d'Hier et d'Aujourd'hui. De Woonstede door de eeuwen heen*, (1983), nr. 1, p. 2-23.

De bouwaanvraag van dit huis op de Koornmarkt dateert uit 1702. Opdrachtgever was Pieter Gabriël, een negotiant uit Rijsel. Aan de hand van voorbeelden wordt aangetoond dat het „Waepen van Zeelant” breekt met de lokale topgeveltraditie en tot Rijselse voorbeelden is terug te brengen. Rijk geïllustreerd.

49. VAN DRIESSCHE R.A., *De barokke Sint-Pieterskerk te Gent*, in *Spiegel Historiaal*, jg. 18, (1983), nr. 2, p. 78-83.

Na de afbraak van de in 1578 verwoeste, gotische abdijkerk te Gent, werd een nieuw gebouw in barokstijl opgetrokken. Vanaf 1627 draaiden de werken op volle toeren, naar een ontwerp van de jezuïetenbroeder Pieter Huysens (1577 - 1637). In 1796 en in 1809 werd deze kerk ernstig met afbraak bedreigd. In 1953 werd een grondige restauratie ingeleid. Rijk geïllustreerd.

50. VAN WESEMAEL M., *Een achterkomertje van „De Oude Schelde”*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 6, p. 337 - 338.

Verklaring volgens een oude sage voor de herkomst van de naam Heer van Raveschoot.

Kloosters, godsdienstgeschiedenis

51. GYSSELING M., *Waar leerde de H. Amandus Nederlands spreken?* in *Heemkundig nieuws*, jg. 11, (1983), nr. 3/4, 2 blz.

Hypothetisch wordt gesteld dat Amandus Saksisch zou geleerd hebben op het eiland Yeu (vóór de kust van Vendée in Frankrijk).

52. DE CEUKELEER F., *L'ordre des Augustins en Belgique, 1794 - 1834*, in *Augustiniana*, jg. 32, (1982), p. 312-347.

Speciale aandacht gaat naar de herinstallatie van de Augustijnen te Gent in 1834. Met appendici en kritisch apparaat.

53. POELMAN R., *Bisschoppen van Gent*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 11, (1983), nr. 3/4, 2 blz.

Volledige lijst der Gentse bisschoppen vanaf 1565 tot heden.

54. STEEGHERS W., *Een kerkegebod van 24 april 1735 uit Wondelgem*, in *Ons Meetjesland*, jg. 16, (1983), nr. 4, p. 201.

Kerkegebod uit 1735 in verband met verpachting van de jacht op de parochie Wondelgem door de bisschop van Gent.

55. *Theresia van Avila en haar tijd. Catalogoog Tentoonstelling. Gent oktober 1982, (Carmelitana)*, Gent, (1982), 120 blz.

In 1982 werd bij de Gentse ongeschoeide karmelieten de vierhonderdste verjaring van de dood van Theresia van Avila (° 1515 te Avila - † 1582 te Tormes) herdacht. De geschiedenis van de karmel wordt uitvoerig geschetst. In de catalogus zelf worden verscheidene religieuze voorwerpen in Gents bezit besproken. Rijk geïllustreerd.

56. STEEGHERS W., *Begijntjes van het Groot-Begijnhof Sint-Elisabeth te Gent, afkomstig van het ambacht Maldegem*, in *Appeltjes van het Meetjesland*, nr. 33, (1982), p. 108-112.

Vermelding van een aantal begijntjes voor de periode 1680-1795.

57. DE WILDE J., *Waasmunster en de kerstening van het Land van Waas*, in *Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas*, dl. 85, (1982), p. 173-185.

Nauw verbonden met de geschiedenis van de eerste Gentse abdijen, vooral met Amandus en abt Othelbold (11de eeuw) van de Sint-Baafsabdij. Met voetnoten.

58. STOCKMAN L., *Kerkelijk en parochiaal leven in het Meetjesland vóór 1600*, in *Appeltjes van het Meetjesland*, nr. 33, (1982), p. 5-85.

Het decanaat Gent omvatte vóór 1559 volgende Meetjeslandse parochies: Aalter, Bassevelde, Bellem, Evergem, Hansbeke, Kaprijke, Lembeke, Lotenhulle, Lovendegem, Knesselare, Mariakerke, Merendree, Oost-Eeklo, Oostwinkel, Poeke, Ronsele, Sleidinge, Ursel, Vinderhoute, Waarschoot, Wondelgem en Zomergem.

Ook de Gentse abdijen lieten op religieus gebied hun invloed gelden op heel wat parochies.

Bespreking van de parochies en hun uitgestrektheid, de inkomsten, de priesters, de koster, kerk- en armmeesters, de kerkelijke gilden, kapelanjien, scholen en scholasters, de viering van de kerkelijke hoogdagen en de kerkelijke gebruiken; de verspreiding van de reformatie in het Meetjesland. Met kritisch apparaat en bijlagen. Geïllustreerd.

Industriële Archeologie, Scriptophilie

59. BAELE J. en R. DE HERDT, *Vrij gedacht in ijzer. Een essay over de architectuur in het industriële tijdperk 1779 - 1913. Catalogus uitgegeven door het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel, ter gelegenheid van de tentoonstelling georganiseerd door het Hoger Architectuurinstituut van de Stad Gent, het Centrum voor Kunst en Cultuur en het M.I.A.T. Stad Gent. (Dienst voor Culturele Zaken), Gent, 1983.*

Dit essay bevat talrijke voorbeelden uit het Gentse, vooral waar door Johan BAELE de nieuwe gebouwtypologieën worden besproken, o.m. bruggen, galerijen, serres, stations, wereldtentoonstellingen, ateliers en loodsen, fabrieken, ijzeren bouwskeletten, Coliseum.

René DE HERDT wijst in *Een keerzijde als nawoord*: „... mijn dagloon gaf met moeyte mij het brood.” op de ellendige sociale toestanden die in de eeuw van het industrieel triomfalisme heersten.

Hij doet dit aan de hand van „fiction” — ook met betrekking op Gent. Rijk geïllustreerd. Met bibliografie.

60. BRAL G.J., *Charles Marcellis - Louis Roelandt. Een Belgische bijdrage tot de ontwikkeling van de ijzerarchitectuur*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (1983), nr. 3, p. 28-39.

De tekst wil een proeve tot benadering zijn van Louis Roelandt en Charles Marcellis en omvat een situering van de Gentse architect Louis Roelandt (1786-1864) alsook een benadering van de gietijzeren torenspits van het Belfort (1851). Rijk geïllustreerd.

61. BOGAERT Chr., LANCLUS K. en DESEYN G., *Van winkelen en puien*, (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, 1983, 10 blz.

Brochure bij een geleide wandeling door Gent over vroegere winkels, galerijen en verkoopshuizen. Geïllustreerd.

62. DE HERDT R., *Het metalen Gent*, in *Gent werkt*, (1983), nr. 56, p. 65-70.

Kort vulgariserend artikel over „metaal” en het gebruik ervan te Gent.

63. DE HERDT R., *Vaste brandstof en ertsen in het vroegere Gent*, in *Gent werkt*, (1983), nr. 57, p. 123-127.

Vulgariserend artikel over het gebruik van turf, steenkool, houtskool en ertsen in het vroegere Gent.

64. DE HERDT R. en G. DESEYN, *Onder Stoom. Aspecten van de geschiedenis van de stoommachine*, Gent, (1983), 198 blz.

Catalogus uitgegeven ter gelegenheid van de tentoonstelling die van 28 oktober 1983 tot 15 januari 1984 werd georganiseerd door het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel in het Centrum voor Kunst en Cultuur te Gent.

Na een algemene historiek van de stoommachine, de toepassing van de stoommachine in België, wordt uitvoerig ingegaan op de eerste stoommachines te Gent en op de Gentse constructeurs, inzonderheid N.V. Phoenix, Vanden Kerchove, Carels, de firma's Mahy.

Tevens volgt een uitvoerige historiek en technische bespreking van de stoommachine Van de Velde op de Betsberg te Landskouter, zodat de oudste stoommachine van België, die door een Gentse constructeur werd gebouwd. Met technische afmetingen en vaststellingen door ir. Pieter VANDEWALLE. Rijk geïllustreerd. Met bibliografie.

65. DE HERDT R. en G. DESEYN, *De Coupure*, (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, 1983, 30 blz.

Brochure bij een geleide industrieel-archeologische wandeling langs de Coupure te Gent. Geïllustreerd.

66. DE HERDT R. en P. VAN DEN BOSSCHE, *Aspecten van het dagelijks leven. (Stad Gent. Dienst voor Culturele Zaken. Museum voor Industriële Archeologie en Textiel)*, Gent, 1983, 16 blz.

Deze brochure behandelt, na een inleiding over de industriële revolutie, een tiental aspecten van het dagelijks leven in 19de en begin 20ste eeuw: de stadsontwikkeling, de industrialisering van een gedeelte van het platteland, industrie en werk, het transport, wonen en huishoudelijk comfort, kopen en verkopen, klederdrachtmode, de voeding, het onderwijs, het amusementsleven. In deze aspecten komt aan bod hoe de industrialisatie steeds sterker om zich heen greep.

Met talrijke Gentse voorbeelden. Rijk geïllustreerd,

67. *De katoenfabrieken te Gent*, in *Gentse Vereniging voor Scriptophilie. Berichtenblad*, jg. 2, (1983), nr. 4, p. 2-11.

Bondig geschiedkundig overzicht. Geïllustreerd.

68. DESEYN G., *Gentse filmzalen*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7; nr. 1, p. 28-46.

Overzicht van de geschiedenis van de Gentse filmzalen, op het ogenblik dat te Gent de laatste „filmtempels” uit de glorie tijd van de film dreigen te verdwijnen. De Valentino (Coliseum) op de Kuiperskaai was te Gent de eerste vaste variétézaal waar vanaf 1901 korte films als „entracte” werden vertoond. De wereldtentoonstelling van 1913 bevorderde het filmleven. Begin 1912 heropende het vroegere Edentheater in de voormalige Wolweverskapel in de Kortedagsteeg zijn deuren als variétéfilmzaal. Het Hotel de la Gare aan het Zuidstation volgde dit voorbeeld (de latere Select). Een hevige concurrentiestrijd was begonnen. In 1919 bestonden te Gent minstens 22 filmzalen. Vooral na 1935 kreeg men een spectaculaire aangroei van het aantal wijkzalen. De auteur gaat ook uitvoerig in op de architectuur van de belangrijkste zalen.

Geïllustreerd. Met kritisch apparaat en lijst van de Gentse centrumzalen en wijkzalen in bijlage.

69. DESEYN G., *De Prinsenhofbuurt*, (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, (1983), 20 blz.

Begeleidende brochure bij een industrieel-archeologische wandeling in de Prinsenhofbuurt te Gent. Geïllustreerd.

70. DESEYN G., *De Visserij*, (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, (1983), 26 blz.

Begeleidende brochure bij een industrieel-archeologische wandeling in de wijk van de Visserij te Gent. Geïllustreerd.

71. DESEYN G. en P. DEMOOR - VAN DEN BOSSCHE, *Vondstmeldingen, giften, aanwinsten*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (1983), nr. 3, p. 40-44.

Met vermelding van een tiental aanwinsten van het Gentse Museum voor Industriële Archeologie en Textiel.

72. *De Gentse beluiken*, (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, 1983, 32 blz.

Begeleidende brochure bij een industrieel-archeologische wandeling betreffende de Gentse beluiken.

73. *De vlasfabrieken te Gent*, in *Gentse Vereniging voor Scriptophilie. Berichtenblad*, jg. 2, (1983), nr. 3, p. 3-7.

Bondig geschiedkundig overzicht. Geïllustreerd.

74. *Een Gentse ACEC-afdeling gespecialiseerd in electro-mechanica*, in *Gentse Vereniging voor Scriptophilie. Berichtenblad*, jg. 2, (1983), nr. 6, p. 3-7.

De werkhuizen Carels werden in 1912 herdoopt tot Fabrieken Gebroeders Carels en in 1920 tot SEM (Société d'Electricité et de Mécanique). De vroegere werkhuizen Vanden Kerchove werden in 1934 door SEM opgeslorpt. In 1960 had de samensmelting plaats tussen SEM en ACEC (Charleroi).

75. G.H., *Over het verdwenen „De Vreesebeluik” of Cité Ouvrière*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 5, p. 251-256.

De plannen van deze cité ouvrière, gelegen tussen de Rozier (straat) en de Blandinus (straat) werden ontworpen door architect Leclerc-Restiaux. De voorgevel werd opgetrokken in 1851. Het beluik werd afgebroken in 1935/1936. Geïllustreerd.

76. HOSTE L., *Gentse stadstrams en -bussen. Sprokkels geschiedenis, anekdoten en liedjes 1873-1981*, (*Heemkundige en Historische Kring „Gent”*), 1982, 165 blz.

Een uitvoerig verhaal over het openbaar vervoer te Gent. Rijk geïllustreerd.

77. LAPORTE D., *Openbare werken aan de voormalige Lievekom te Gent*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (1983), nr. 3, p. 2-13.

Tussen 1583 en 1611 werd de Lievekom aangelegd als terminushaven. De aanleg ervan bracht belangrijke openbare werken met zich mee. Achtereenvolgens worden besproken : de bouw, de watertrappen ; de meerpalen ; borstweringen ; baggerwerken. Op de kraan die aan de Lieve stond wordt uitvoerig ingegaan. Met voetnoten. Rijk geïllustreerd.

78. LEROU E., *Creosoteerwerf van Wondelgem. N.M.B.S., Gentse Haven- en Kanaalzone. Industriële Steekkaart*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, juni 1983, 8 blz. Geïllustreerd.

Met bondige historische nota.

79. LEROU E., *Energiebedrijven in de Gentse haven. Dl. II. N.V. Ebes. De N.V. Verenigde Energiebedrijven van het Scheldeland, (Gentse Haven- en Kanaalzone. Industriële Steekkaart)*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, (maart 1983), 8 blz.

Historische ontwikkeling van de Centrale van Langerbrugge en van de E.B.E.S.-Centrale Rodenhuize. Geïllustreerd.

80. VAN AERDE R., *De Koninklijke Kanonnengieterij bij Gent*, in *De Oost-Oudburg. Jaarboek XIX*, (1982), p. 99-113.

Na een kort overzicht van de geschiedenis van de kanonnengieterij in België wordt ingegaan op de plannen van het Ministerie van Landsverdediging om wegens de oorlogsdreiging op het einde van de dertiger jaren de Koninklijke Kanonnengieterij uit Luik naar Gent over te brengen. Hiervoor werd een terrein te Destelbergen-Beervelde uitgekozen. Geïllustreerd. Met bibliografie en verwijzingen.

81. VANDENHEEDE L., *Rook uit kloosters en kastelen. Historiek van kloosters en openbare gebouwen omgevormd tot fabrieken in de 19de eeuw*, (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, (1983), 31 blz.

Onder de gebouwen die tot fabrieken werden omgevormd worden vermeld : het Karthuiserklooster, het Victorinenklooster, het Augustijnenklooster, het Sint-Jorisklooster, het Vrouwebroersklooster, de brouwerij van de Sint-Baafsabdij, het klooster van de Capucinessen, de Cisterciënzerinnenabdij „Nieuwenbosch” in de Tweebruggenstraat, het Prinsenhof en het Gravensteen. Geïllustreerde brochure.

82. VANDERLINDEN X., *Voorstel tot behoud en functionele verandering van de Cotonnière des Flandres*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (1983), nr. 3, p. 24-27.

Het bedrijf *Cotonnière des Flandres* (Groendreef te Gent) ook C.D.F. genaamd, sloot zijn deuren in 1978. Het was gevestigd in een gebouw dat in 1907 als vlasspinnerij werd opgericht, nl. *Union Linière*. Het lag in een wijk die zich vanaf 1870 zou ontwikkelen dank zij de textielvestigingen. Met voetnoten. Geïllustreerd.

83. VAN HYFTE F., *Reklame en reklametechnieken van vroeger*, (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, 1983, 14 blz.

Algemeen inleidende brochure over reklametechnieken. Met Gentse voorbeelden. Geïllustreerd.

Kunst en Cultuur

84. *Beiaardfestival*. Gent, 1983, 30 blz.

Deze brochure, uitgegeven door het Gents Stadsbestuur ter gelegenheid van het heringebruik nemen van de Gentse beiaard, bevat een klokken- en beiaardhistoriek, een lijst van stadsbeiaardiers, een tabel waarin de samenstelling van de beiaard na de restauratie van 1981. Geïllustreerd.

85. *Het blazoen van Gent*. (*Inventaire Archéologique. Fiche nr. 110*) in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 6, p. 338-340.

Fiche over het wapenschild van Gent, zoals vastgesteld door de heraldische raad in Den Haag in 1817.

86. D'HOLLANDER J., *De Roelandbeiaard, parel aan de Gentse kroon*, in *Toerisme in Oost-Vlaanderen*, jg. 32, (1983), nr. 1, p. 1-12.

De auteur stelt dat de Gentse klokke Roeland de basis vormde van de belfortbeiaard, tot in Haarlem en Breda toe. Gent bezat inderdaad een zeer grote klokken- en beiaardtraditie van in de middeleeuwen. De eerste klokluider wordt met name vermeld in 1321.

87. HOOZEE R., M. TAHON-VANROOSE, S. BOWN-TAEVERNIER, *Frits Van den Berghe*, Gent, 1983.

Deze catalogus werd gepubliceerd naar aanleiding van de retrospectieve Frits Van den Berghe die plaats had in het Museum voor Schone Kunsten van 16 december tot 4 maart 1984.

Frits Van den Berghe werd in 1883 te Gent geboren en studeerde van 1897 tot 1903 aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten. Tussen 1900 en 1914 werkte hij te Gent en te Sint-Martens-Latem en werd beïnvloed door impressionisme en symbolisme. Na een periode in Nederland, schilderde hij vanaf 1926 opnieuw te Gent. In de jaren 1927/1939 zou zijn persoonlijk expressionisme verruimen en kwam hij tot de zogenaamde fantastische of surrealistische periode. De catalogus omvat tevens getuigenissen van Karel Van de Woestijne, André De Ridder en Paul Gustave Van Hecke. Met algemene bibliografie. Rijk geïllustreerd.

88. MACHIELS J., *Het eerste Gentse boek*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 2, p. 67-73.

Op 8 april 1983 was het precies vijfhonderd jaar geleden dat te Gent de eerste gedateerde druk van de pers kwam. Het betreft het *Verdrag van Atrecht*, gedrukt door Arend de Keyser. Deze had reeds in 1480 te Oudenaarde *Hermannus de Petra* gedrukt. Andere werken die kort na het *Verdrag van Atrecht* te Gent werden gedrukt zijn: *Rhetorica divina*, (1483), het *Psalterium* (1487), maar vooral de beroemde *Boethius* (1485). Arend overlijdt in 1490. Geïllustreerd.

89. MALFAIT - DE CLERCQ F., *Bedenkingen bij de viering van het geboortjaar van Albert Servaes (1883 - 1966). De meest controversiële figuur onder onze Vlaamse kunstenaars*, in *G.O.V. Heralut*, jg. 18, (nov. 1983), 12 blz.
90. VAN ELSLANDE R., *De Van Eyck's te Gent II: „De Verblijfplaatsen”*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 5, p. 268-277.

In 1425 verliet Jan van Eyck Den Haag en kwam mogelijk bij zijn zuster en broer Margaretha en Hubert te Gent inwonen. De woning van deze laatsten was volgens een oude overlevering gelegen op de hoek van de Vogelmarkt en de Koestraat. Jan was ondertussen hofschilder geworden van Filips de Goede. Hij vervulde verscheidene missies voor de hertog en werkte ook verder aan de onafgewerkte panelen van het Lam Gods vóór 6 mei 1432. Dit gebeurde mogelijk in het huis „De Aextre”, dat paalde aan het woonhuis van Joos Vijdt in de huidige Limburgstraat. Geïllustreerd. Met kritisch apparaat. Zie ook nr. 20 van deze bibliografie.

Heemkunde

91. BEKÉ M.M., *Ten huize van Frits Van den Berghe. Kunstschilder 1883 - 1939*, in *G.O.V. Heralut*, jg. 18, (aug. 1983), 6 blz.
92. CHATELET R. en T. BUYSSE, *De Geschiedenis der Gentse Posteries*, Gent, 1983.

Een reeks aspecten in verband met het Gentse postwezen vanaf de middeleeuwen tot heden. Rijk geïllustreerd.

93. DECAVELE J., *Gent, de graanzolder van Vlaanderen*, in *Gent Werkt*, 1982, nr. 54/55, p. 99-106.

Vulgariserend artikel over de graanhandel in het middeleeuwse Gent — over het Romaans stapelhuis ; over de koreneters — en hun neringhuis. Geïllustreerd.

94. DE HERDT R. en L. VANDENHEEDE, *De Oude Haven van Gent*, (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, 1983, 28 blz.

Brochure over de vroegere havenactiviteiten aan Gras- en Koornlei. Geïllustreerd.

95. DE POTTER A., *Geïllustreerde Gids van Oud Gent*, Tielt, 1983, 207 blz.

Toeristische Gids met tal van illustraties.

96. DESEYN G., *De geschiedenis van het amusementsleven te Gent* (Uitgave van de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel*), Gent, 1983, 65 blz.

Begeleidende brochure bij een wandeling over het amusement in het vroegere Gent. De brochure bevat een hoofdstuk over de steekspelen op de Koornmarkt in de middeleeuwen, over „De Fonteine”, over karnaval en rederijkers, over kermissen, het circus, de bals, variétés, revues, over de film, alsook over sport en de inburgering van de „wed”-strijden. Rijk geïllustreerd.

97. DE SMET Th., *Boven Gent rijst,... onze nieuwe draek!* in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 2, p. 74-79.

Sfeerbeeld over de plaatsing van de nieuwe Gentse draak.

98. DE VLEESCHOUWER F., *Parodie op ambachtslui en neringdoender in kristijnd. Schilderij van Jos. Trotteyn*, in *Oostvlaamse Zanten*, jg. LVIII, (1983); nr. 5/6, p. 201-205.

Bespreking van een sociaal geëngageerd schilderij uit 1951 door Jos. Trotteyn, in verband met de kleine ambachtsman, de huisschilder in 't bijzonder. Geïllustreerd.

99. *Een toeristische uitstap doorheen de Wereldtentoonstelling van Gent op 9 augustus 1913*, Gent, 1983, 8 blz.

Brochure als leidraad voor een tentoonstelling over de wereldtentoonstelling te Gent in 1913, met een voorwoord door J. DECAVELE ; 207 nummers.

100. ELOY A., *De schoorsteenveger, een terreinverkenning*, Gent, 1983.

Interessante monografie over het schouwvegersambacht : ontstaansgeschiedenis, kledij, gereedschap, schouwvegersafbeeldingen en reclamekaarten, de magie rond het schoorsteenvegen, wie werd schoorsteenveger. Voor Gent wordt een lijst gegeven van 1836 tot 1914.

101. GYSSELING M., *Etymologie van Heusden*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 11, (1983), nr. 5, 4 blz.

Heusden klimt op tot „Kusidhinion”, een persoonsnaam. De vorming van de nederzettingsnaam dateert waarschijnlijk uit het eerste millennium v. Chr.

102. GYSSELING M., *Wat betekenen de namen Desteldonk en Destelbergen?* in *Heemkundig Nieuws*, jg. 11, (1983), 3 blz.

Desteldonk en Destelbergen gaan terug op „teks-la”, hetgeen hoogte of heuvel betekent en respectievelijk „donk”, d.i. zandige opduiking in moerassig gebied en „bergen”, d.i. hoogte. Wat betreft Destelbergen werd het woord „berg” eerst in de 12de-13de eeuw toegevoegd.

103. HOLLEBOSCH - VAN RECK Y., *Modepop, modejournaal en mannequin, of hoe de mode aan de „man” gebracht werd*, in *Oost-Vlaamse Zanten*, jg. LVIII, (1983), nr. 5/6, p. 162-174.

Op basis van de collectie van het Museum voor Volkskunde te Gent wordt informatie verstrekt over geschiedenis van modepop, modetijdschriften en mannequin. Geïllustreerd.

104. HOMBLÉ A.G., *Notitieboek van vroedvrouw. Midden 19de eeuw — Bijloke Gent*, in *Oostvlaamse Zanten*, jg. LVIII, (1983), nr. 5/6, p. 175-186. Geïllustreerd.

105. *Het blazoen van Gent, (Inventaire Archéologique - Fiche nr. 110)* in *Ghendische Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 6, p. 338-339.

Het blazoen van Gent „Van sabel beladen met een klimmende leeuw van zilver, getongd van keel, gekroond, genageld en hangende om deszelfs hals een lint waaraan een kruis, alle van goud. Het schild gedekt met eene kroon met drie fleurons, alles van goud”, werd door Willem I toegekend op 3 december 1817. Geïllustreerd.

106. JANSSENS G., *Het vroegere Gentse Schoolmuseum aan het Berouw, in Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 3, p. 132-144.

Leo-Michel Thiery (° Gent, 1877 - † Gent, 1950), sinds 1899 als onderwijzer benoemd, startte in 1923 - 1924 met het Schoolmuseum aan het Berouw te Gent. Hij was een onvermoeibare pionier voor een degelijk biologie-onderwijs. Nadat het museumgebouw in 1962 werd gesloten wegens de slechte toestand van de gebouwen, werd een nieuw Schoolmuseum geopend in 1970 in de gewezen Sint-Pietersabdij. Geïllustreerd.

107. *Langzaam verkeer in de branding. Pleidooi voor een verkeersleefbaar Gent*, Gent, 1982, 84 blz. Geïllustreerd.

Een uitgave van de *Aktiegroep Openbaar Vervoer*, Gent.

108. MALFAIT - DE CLERCQ F., *Bedenkingen bij de viering van het geboortjaar van Albert Servaes (1883 - 1966). De meest controversiële figuur onder onze Vlaamse kunstenaars*, in *G.O.V. Heral*, jg. 18, (maart 1983), 6 blz.

109. MEIRESONNE A., *Kijk op 't Patershol*, Gent, 1983, 93 blz.

Pentekeningen over deze Gentse wijk, periode 1980-1983.

110. MINNEBO W., „'t Vertrekstroatze" te Sint-Amandsberg in de jaren dertig, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 11, (1983), nr. 6, p. 7-10.

Een steegje met twaalf aaneengerijgde, piepkleine huisjes of „vertrekskes" werd weldra „'t Vertrekstroatze" genoemd. Bespreking van het straatje en van de bewoners.

111. *Onze Gentse keukenrubriek*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, nr. 2, p. 101-105 ; nr. 5, p. 257-261 ; nr. 6, p. 333-336.

Artikelenreeks van de hand van de volkskundige Richard VAN KENHOVE († 1967), oorspronkelijk gepubliceerd in het half cultureel - half commercieel Gents tijdschrift „Palmares".

112. POELMAN R., *Beknopte levensschets van E.H. Angelus Poelman (1785-1863)*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 11, (1983), nr. 3/4, 5 blz.

Angelus Poelman werd als vijfde zoon van landbouwer Macharius Poelman uit Oostakker geboren. Na college in Tielt (1805) en seminarieopleiding (1809) te Gent, werd hij als seminarist onder escorte naar Parijs gevoerd (1813) omdat hij weigerde de door Napoleon aangeduide kapittelvicaris de la Brue te erkennen. Tenslotte zou hij van 1829 tot 1863 pastoor zijn te Heurne, nabij Oudenaarde. Geïllustreerd met bidprentje.

113. POELMAN R., *De eerste landbouwschool te Oostakker*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 11, (1983), nr. 6, p. 14-16.

In de bestaande kostschool van Armand Geers wordt in 1850 een landbouwafdeling opgericht. Naast het sociaal-economisch aspect van de algemene opleiding werden de leerlingen vooral onderwezen in de landbouwpraktijk.

114. POELMAN R., *Verklaring der straatnamen te Desteldonk, Oostakker en Sint-Amandsberg*, in *De Oost-Oudburg. Jaarboek XIX*, (1982), p. 114-163.

Het opzet van de auteur wordt beperkt tot 277 straten van de gemeenten Desteldonk, Oostakker en Sint-Amandsberg, omdat deze voormalige gemeenten deel uitmaken van het werkgebied van de Oud-Oostburg. Met lijsten van de oude en dus gewijzigde straatnamen te Sint-Amandsberg.

115. Een *postzegelontwerp uit 1896 van Jules Van Biesbroeck Jr.*, in *De Draeke*, jg. 7, (1983), vol. 1, p. 11-19.

Ter gelegenheid van een internationale tentoonstelling in 1897 te Brussel werd een nationale wedstrijd voor het ontwerpen van een postzegel uitgeschreven. Verscheidene Gentenaars namen eraan deel, nl. Armand Heins (1856-1938), Felix-Raphaël Metdenpenningen (1867-1937), Constant Montald (1862-1944) en Jules Van Biesbroeck Jr. (1873-1965). Voor de auteur is het de gelegenheid een uitvoerige levensbeschrijving met tal van anecdoten over deze laatste te geven. Geïllustreerd. Met bronvermelding.

116. SMEESTERS R., *Beknopte historiek van de Koninklijke Roeivereniging „Sport Gent”*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 2, p. 90-101.

Op 15 april 1983 was het honderd jaar geleden dat de Gentse roeiclub *Sport Nautique* werd opgericht. Het artikel geeft een overzicht van ontstaan, activiteiten, benaming en bestuur.

117. VANACKER D., *De schandpaal te Mendonk*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 11, nr. 6 (1983), p. 11-13.

De schandpaal te Mendonk werd geklasseerd bij regentbesluit van 8 februari 1946. Hij draagt het wapenschild van G.G. Van Eersel, bisschop van Gent (1772-1778). Is deze schandpaal afkomstig van de heerlijkheid Wulfsonk, nabij de Moervaart? Geïllustreerd.

118. VAN BELLE R., *Schepen op grafzerken*, in *Ons Heem*, jg. 37, (1983), nr. 3, p. 76-86.

In dit artikel vindt men o.m. de beschrijving van de grafzerk van een onbekend schipper uit Gent, alsook de grafzerk van Jan van den Poele en Jeanna Maersscal, beide bewaard in de St.-Pietersabdij te Gent.

119. VAN BOST F., *De ongenummerde prentkaarten van uitgever Th. De Graeve*, in *De Draeke*, jg. 6, (1983), vol. 3, p. 54-59.

120. VAN BOST F., *Het bidprentje*, in *De Draeke*, jg. 7, (1983), vol. 1, p. 5-10.

Ontstaan en evolutie van het bidprentje. Met vermelding van een aantal Gentse firma's. Geïllustreerd.

121. VAN BOST F., *Tentoonstelling Oude Prentkaarten. Verzameling Frans Van Bost*, Gent, 1983.

Catalogus in brochurevorm, 4 blz.

122. VAN BOST F., *De prentkaartenreeks 33 (Gent), van de Firma Nels, Brussel. Bijdrage tot classering van de uitgaven zonder scheidingslijn uit de periode 1899 - 1906*, in *De Draeke*, jg. 6, (1983), vol. 4, p. 74-85. Rijk geïllustreerd.

123. VANDER STRAETEN M., *Campo Santo*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, (jan. 1983), 4 blz.

124. VAN WESEMAEL M., *Expo '13 redivivus*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 6, p. 287-313.

In de wereldtentoonstelling te Gent van 1913 werd onder impuls van Maurice de Smet de Naeyer een militair diorama opgericht. Door de schilder Jules Gondry werden daarvoor vijf schilderijen geborsteld die voorstelden: het beleg van het 's Gravensteen in 1302; de bouw van het Rabot in 1488; de overgave van het Spanjaardkasteel in 1576; de inneming van Gent door Lodewijk XIV in 1708; de bouw van de citadel in 1825. Met bibliografie. Geïllustreerd. (onjuiste ondertiteling).

125. VLERICK W., *De Maagd van Gent. Iconografie. Aflevering 9*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, (maart 1983). Met lijst van afbeeldingen.

126. VLERICK W., *De Maagd van Gent. Iconografie. Aflevering 11*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, (juni 1983), 16 blz.

127. VLERICK W., *De Maagd van Gent. Iconografie*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, (okt. 1983), 16 blz.

Iconografisch overzicht. Rijk geïllustreerd.

128. VLERICK W., *De Maagd van Gent. Iconografie*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, (nov. 1983), 23 blz. Rijk geïllustreerd.

Biografische artikels en nota's

129. BUYLE M., *Hippoliet Daeye (1873 - 1952)*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 11, nr. 6, 1983, p. 3-7.

Kunstschilder Hippoliet Daeye werd geboren op de Vrijdagmarkt op 16 maart 1873 in het zogenaamde Tooghuis. Na studies aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent en na talrijke reizen in het buitenland vestigde hij zich te Antwerpen. Hij overleed te Berchem-Antwerpen op 18 september 1952 en werd bijgezet in de familiekerelder op het Campo Santo te Sint-Amandsberg.

130. COLLUMBIEN H., *Kekulé te Gent (1858 - 1867)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 6, p. 317-331.

Toen Daniël Mareska (° 1808), die vanaf 1835 scheikunde doceerde aan de Gentse universiteit, in 1858 overleed, stelde zich het probleem van diens definitieve opvolging.

Eén van de kandidaten was August Kekulé die toen reeds te Heidelberg doceerde. Ondanks de reactie van een kortzichtige binnenlandse pers werd Kekulé in 1858 tot professor benoemd. In zijn briefwisseling zal Kekulé meermaals de verouderde omstandigheden aanklagen waarin gewerkt en gedoed werd te worden. Hij verrichtte vooral baanbrekend werk op het gebied van de organische chemie.

In 1868 zou Kekulé het directeurschap aanvaarden van het nieuw Chemisches Institut aan de Universiteit van Bonn.

131. KLUYSKENS P., *Jan Palfijn*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 2, p. 80-87.

De auteur spreekt over het geschil dat deze chirurg (1650 - 1730) met het collegium van geneeskunde bij zijn benoeming tot gezwooren meester-chirurg, alsook over de anatomische ontleding in 1703 van twee te Gent geboren monsterkinderen. In 1783 werd voor Jan Palfijn een eerste grafmonument opgericht in de Sint-Jacobskerk. In 1784 werd een groter mausoleum opgericht.

132. LALEMAN M.C., *Prof. Dr. Firmin De Smidt (1904 - 1983) en het archeologisch onderzoek te Gent*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, (1983), nr. 2, p. 29-35.

Prof. Dr. F. De Smidt was reeds in 1943 betrokken bij een onderzoeksprogramma naar de romaanse kerkelijke architectuur in de Gentse binnenstad, o.m. de romaanse abdijkerk van de Sint-Baafsabdij. Tus-

sen 1958 en 1961 werd de ondergrond van de Sint-Baafskathedraal verkend en werden opgravingen ondernomen in de crypte, het transept en de benedenkerk. Vervolgens werd de Sint-Jacobskerk aangepakt. Sinds 1960 vormde de Sint-Niklaaskerk het voorwerp van een intensief doorgevoerd archeologisch onderzoek. Hierbij wist hij de zuivere lokale aspecten te overstijgen en in een ruim perspectief te situeren. Met overzicht van alle publicaties van Prof. Dr. F. De Smidt met betrekking tot archeologisch onderzoek te Gent.

133. LAPORTE D., *Het Patershol. Metamorfose van een woning*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, (1983), nr. 2, p. 17-28.

Het Patershol ondergaat geleidelijk een vernieuwing. Twee overheidsingrepen hebben hiertoe bijgedragen. In de eerste plaats het optrekken van de stedelijke subsidies bij restauratie. In de tweede plaats de klassering van het Patershol als stadsgezicht op 3 september 1981. Ook het pand dat zich bevindt op de hoek van de Lange Steenstraat 60-66 en het Drongenhof 42 zal gerestaureerd worden. Vermoedelijk bestond dit pand tot in de 18de eeuw uit hout. In 1712 werd een bouwaanvraag ingediend door een „coopman in weynen” voor de bouw van een barokgevel met vijf traveeën en drie bouwlagen. Ondertussen onderging het pand ingrijpende verbouwingen, zodat aan een restauratie van de 18de-eeuwse toestand niet meer kan gedacht worden. Binnenin bevindt zich een Art Nouveau- en neoclassicistisch getint interieur. Geïllustreerd. Met kritisch apparaat.

134. LEROU E., *Jozef Plateau. Gents Natuur- en Wiskundige 1801 - 1883*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 18, (oktober 1983), 2 blz.

Vulgariserende biografische nota.

135. POELMAN R., *In memoriam Jozef de Geest*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 11, (1983), nr. 3/4, 2 blz.

Jozef de Geest (° Overmere, 1910 - † Gent, 1983), was gewezen redacteur en archivaris van dagblad Het Volk.

136. R.V., *In memoriam Jerome Rieux*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 6, p. 332-333.

Jerome Rieux (° Gent 1906 - † Gent 1983) was volkskundige en stijlmeubelmaker. Mede-oprichter van de „Heemkundige en Historische Kring Gent” op 22 oktober 1972.
Korte biografische nota.

137. VAN IMSCHOOT M. en B. VAN LAEKEN, *Theophilus Libbrecht, gewezen burgemeester te Destelbergen*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 11, (1983), nr. 5, 5 blz.

Theophilus Libbrecht werd te Gent geboren op 1 april 1860. In 1885 behaalde hij het diploma van doctor in de rechten. Hij was provincieraadslid, senator en burgemeester. Hij liet vóór 1913 het kasteel Van Acker bouwen te Destelbergen. Geïllustreerd.

138. *Wie was Jozef Plateau?*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 12, (1983), nr. 5, p. 262-265.

Korte biografische nota over deze professor natuurkunde aan de Gentse universiteit (1801 - 1883).